

« ut cunctis humanis voluptatibus præstare declaret laetitiam illam, quæ ex ipsius donis ad pios proficiscitur. Quod si ubera mystice etiam vis intelligere, per ubera illa admiranda et vino prætantiora, cogita ineffabiles illos altaris fontes, ex quibus omnes nos pietatis alumni nutrimur. » Et merito quidem quia ut S. Cyprianus de sanguine Eucharistico tractans concludit¹: « Animam merui hujus fortitudo hilaritate inexplicabili laetificat et delectat. » Cujus dulcedo quam convenienter, et accommode in suavissimo illo melle, quod in leonis a se discerti faucibus reperit Sampson, figurata fuerit, ex sequenti discamus Alberti Magni discursu, inquit²: « Pater coelestis in dulcedine sua dulciter cogitans de nobis, percussit, hoc est percuti fecit hanc victimam dulcissimam, Leonem de tribu Juda et nobis parari in edulium, in qua de comedente, hoc est, de eo qui in sacramento nos sibi incorporat, exit dulcedinis cibus et de forti nostro propugnatore ad salutem tanta est egressa dulcedo; quiequid enim est in hoc sacramento, dulcedine plenum est. » Unde et Prophetæ Regius aliquando in extasi, per spiritum propheticum, divinum hunc prævidens calicem, se continere non poterat, quin exclamaret dicens³: « Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quæ abscondisti timentibus te! eam vero occultatam astruit, quia scilicet externi oculi nostri nullum de iis judicium ferre possunt. Unde et alibi nuncupatur: Manna absconditum, quod nemo scit, nisi qui accipit, utpote sub velo delitescens accidentium sacramentalium: « Prægustata dulcedine ejus, » inquit S. Bernardinus⁴, « stupens Propheta clamat: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti, id est, in hoc sacramento abscondebit tribuisti timentibus te. » Quod eodem in loco idem Sanctus sacramenti hujus institutionis finem assignat, dicens: « Hoc est sacramentum, quod, ut mens spiritualiter delectetur, saginetur et impinguetur, a Domino misericorditer largitum est. »

5. — Anima eisdem nullam, nisi in solo Deo, veram voluptatem et consolationem reperi potest quoniam ipse est Deus totius consolationis. Ecce igitur vobis realem ejusdem Dei in Eucharistia præsentiam, qui, ut David sacramenti hujus contemplationi immersus de fidelibus novæ legis ait⁵: Cibavit eos ex adipem frumenti, de petra melle saturavit eos. Ubi singularem notam meretur verbum, adipem, quod nomen carni potius, quam frumento competere videtur; ast propheta ad hoc sacraissimum alludebat Christi corpus, quod animam inexplicabilibus impinguat suavitatibus et saporibus; cuius delicias fusius enarraturus Salmeron, illa in me-

¹ S. CYP., de Cœn. Dom. — ² ALB. MAG., d. 1, c. 2. — ³ Ps. XXX, 2. — ⁴ S. BERN., t. II, s. 54, a. 1. — ⁵ Psal. LXXXII, 16.

dium adducit Scripturæ verba: Convivium pinguium; circa quæ talē format discursum¹: « Perpende, Deum in veteri Testamento omnem animalium meliorem bonum sibi exigisse: Omnis, inquit, adeps Domini erit. Quod in veteri lege tantopere ambiret adipem, erat in pignus, quod ipse erat nobis datus pinguis sua, atque medullas suas; Cibavit ex adipem frumenti. » Quam veritatem B. Mathildis penetrasse se docuit, cum diceret²: « Si homo agnosceret, quanta salus ex corpore Christi provenit, præ laetitia in se deficeret. » Quam illecebrarum exuberantiam sèpius expertus est S. Philippus Neri, qui cum sèpe mortuus crederetur, eucubitæ ignitæ illi applicatae fuere in experimentum superstitis vitæ, qui dum sibi restitueretur compos, dicere solebat: « Utinam valeant intelligere infirmitatem meam. » Poterat eisdem cum alia quadam sancta anima gloriari et dicere³: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo; Missam enim celebrans ex indultu Pontificio in Capella quadam privata, dum ad Communionem pertingeret, multis subsistebat horis, Clericoque dimisso, cum solo solus agebat Deo vultu expallescere et mortui instar concidente. Qui utique sanctæ hujus et excessivæ laetitiae erat effectus.

6. — Capuccinus quidam, nomine Laurentius Brundusius, ut P. Rho refert⁴, octo continuus horis post Communionem inter suavissimas deliciari consueverat extases; qui licet gravi premeretur malo podagræ, Missæ nihilominus servitum summas delicias computabat: vere utique devotus hic Dei servus illas degustare visus est panis sacramentalis illecebras, quas S. Laurentius Justinianus de mystico hoc Manna agens, paucis sequentibus expressit verbis⁵: « Exhibuit se, » inquit, « ut tecum habitat, ut de te laetetur; suis tecum deliciis perfruatur, quemadmodum in Sapientia volumine testatur, dicens: Et deliciæ meæ esse cum filiis hominum minum; non quidem ut suas a filiis hominum captet delicias, sed ut cum filiis hominum comunicet proprias. » De eodem quoque Dei seruo idem tradit auctor, quod dum in sacra æde Laurentiana Missæ sacrifici inserviret, perpetuis fluebat lachrymis, quas illi admirabilis quedam eliquabat animi dulcedo. Porro de sancta et seraphica virginis Maria Magdalena de Pazzi Carmelitana, idem auctor tradit, quod in juvenili ætate a matre communicante avelli nequaquam potuerit; qua de re interrogata respondit: « Intimum latentis Dei vicinitate sensum voluptatis haurire, atque incredibilis quem sentiret, odore Divinitatis recreari se mire, simpliciter respondit. » P. Bollandus de excessivis, quas B. Angela de Fulginio in mensa

¹ SALMER., t. IX, tr. 2. — ² Lib. I Vis. B. MATHILD. — ³ CANT., II, 5. — ⁴ P. RHO, Hist. var. — ⁵ S. LAURENT. JUST., ser. de Euch. — ⁶ P. RHO, ib.

sacramentali experiebatur consolationibus, prolixè discurrevit. Inter alia vero ipsammet sanctam de se dicentem introducit: « Quando communico, hostia extenditur in ore et non habet saporem panis, nec carnis istius quam comedimus, sed alium saporem carnis, sed saporis sapidissimi, quem nescio assimilare alicui rei de hoc mundo. » In vita S. Theresiae, colestem sponsum ei dixisse legitimus¹: « Fudi sanguinem cum multo dolore et ecce tu eo frueris cum multis deliciis. » Fulbertus Carnotensis in quadam Epistola effectus Manna recensens, ait²: « Desiste mirari, quod legis Manna sub umbra signabat, hoc Dominicæ corporis panis dit veritas patefacta, in quo deifica Majestas miseranter nostræ infirmitati condescendit; in quo alimenti genere corpora aluntur humana, idem in corpore sensualiter sapiat, sed Deus in corpore proficiat, sicut ipse ait: Qui manducat me, ipse vivet propter me. » S. Laurentius Justinianus gaudia, quibus anima devota in hoc sponsalitio, quod in Eucharistia animam inter et divinum amantem contrahitur, perfundi solet, his verbis describit³: « Cujus vel ferreum pectus, aut adamantina mens non liquecat præ devotione, cum Deum sibi et se Deo senserit corpo: alter unitum? Non capit cor, lingua deficit, humanus soplitus sensus ad investigandum tanti arcana mysterii. O quantæ ibi deliciæ, quantus ardor, qualia verba, quam vehemens amor, quam casti amplexus gustantur! » Enimvero si beatitudi Paradisi coelestis in Dei visione et fruitione consistit, in hoc sacramento vere beati erimus, siquidem per illud in anime nostræ sinu complectimur Verbum et per concitantiam duas alias personas divinas, atque insuper sacrosanctam Christi humanitatem, in quam desiderant Angeli prospicere. Unde S. Bernardus ait⁴: « Aliud est sequi Jesum et aliud tenere et aliud manducare; sequi salubre consilium, tenere et amplecti solemne gaudium, manducare vita beata. » S. Paschasi illum Psalmiste versum: Adipe frumenti satiat te, adducens, ait⁵: « De quo nimur frumento coelestis illa Jerusalem saginatur. Et notandum, quod hoc frumentum, Corpus videlicet Christi, adipem habeat et non solum adipem, sed et omnes delicias; unde quod de petra typice emanavit, nunc mel nunc oleum nunc aqua, nunc quoque potus dicitur, quia quicquid prægustare spiritualiter potueris, hoc totum ibidem invenies. »

7. — Joannes Saguntius, ordinis Eremitarum S. Augustini cultor, teste P. Rho⁶, colesti hoc Pane ruens, tanta divinarum dulcedine voluptatum perfundebatur, ut inde ad arbitrium se non posset amo-

¹ P. BOLLAND., 4 jan. — ² L. IV Vita S. THER., c. 42. — ³ FULB. CARN., ep. 1. — ⁴ S. LAUR. JUST., de discip. Monast. — ⁵ S. BERN., ep. 190. — ⁶ S. PASCH., de Corp. et sang. Dom. — ⁷ P. RHO, ib.

liri, quam ob causam diutissime perseverabat, sèpe replicans: Vere tu es Deus absconditus. S. Theresia pariter dicere consueverat, nullas omnino tribulationes et persecutions cuicunque animæ, sacramenti hujus consolationes degustanti, accidere posse difficiles; ac proinde si salutare fuit Senecæ ad Lucilium transcriptum consilium, dicentis¹: « Ne gaudeas vanis; ad summa pervenit, qui scit quo gaudeat. Hoc ante omnia fac, mi Lucile, disce gaudere. Nolo tibi unquam deesse laetitiam, volo illam tibi domi nasci; nascitur, si intra te ipsum sit; si, inquam, hoc veritatis consentaneum est a gentili philosopho traditum consilium, quanto certius Paradisi in se multiplicabit laetitiam anima coelesti hoc pabulo refecta? » Hanc dulcedinem Sponsa gustaverat, » inquit S. Bernardinus², « quæ (Cant., iv) ait: Mel et lac sub lingua ejus, id est, dulcedinem reddit insipidam quæ est supra linguam, ut testatur Augustinus, cum ait: Gustato Spiritu desipit omnis caro. »

8. — S. Thomas de Villanova de Ruperto Abbatे tradit, quod dum humilitatis instinctu characterem admittere sacerdotalem detrectaret, tandem agnitione voluntati divinæ acquieturus, se consecrari permisit. Ipsa autem nocte qua primum celebravit Missæ sacrificium, tali cum apparitione dignatus est Dominus³: « Nocte illi in somnis Christus apparuit (verba sunt præfati sancti Archipresulis) « corpore quidem publicus, sed occultata facie, ut ab eo vultus ejus videri non posset, qui ei membratim sic impressus est, ut neque sigillum cere tam intime imprimi posse videretur, tantaque fuit ex hac impressione in eo orta delectatio, ut excitatus agnosceret, quia nisi cito voluptas illa pertransisset, animam illius suo impetu secum a corpore rapuisse; unde ex illa tunc experientia se didicisse asserit, quam verum est, quod scriptum legerat: Non videbit me homo et vivet. Impossibile enim videbatur, torrentem illum voluntatis, viventem in carne spiritum diutius sustinere posse. »

9. — Cur autem non omnibus, inquires, hujusmodi indulgentur suavitates? Questioni huic satisfacit Sapiens, quando sub Manna allusione de Eucharistia tractans, ait⁴: Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat. Ecce vobis illi qui talium participes fiant dulcedinem et saporum, Filii scilicet, non autem Deo rebelleres. « Quis hodie colestis edulii dulcedinem sentit, » interrogat S. Thomas de Villanova⁵, occultatur quandoque propter fidem, ut non huic experientiæ nostra credulitas innitatur; sed frequentius hoc nostra evenit tepiditate, quoniam Aegypti farinula gustus infectus colestem non

¹ SENECA, ep. 23. — ² S. BERN., t. II. — ³ S. THOM. DE VILL., conc. 1 in Fer. Corp. Christi. — ⁴ SAP., XVI, 21. — ⁵ S. THOM. DE VILL., conc. 1.

« percipit alimoniam, sic enim a populo illo sapientus illus cibus gustatus non est, donec Ægypti farinula penitus consummatur. » Ipse quoque Rupertus Abbas incredibilis Eucharistie panis delicias adumbratur¹, illa citat Scripturæ verba: *Pinguis panis ejus præbebit delicias regibus*. Quæ verba ita nostro applicat proposito, dicens²: « Qui hujus pinguedine perfruit, regibus, id est, eis qui semetipsos student regere, ut sint digni mensa regalis curiae. » Cui subscribens S. Paschiasius, hunc alium adducit *Canticorum* textum: *Vindemiavi myrrham, munducavi panem meum cum melle meo*. Quo penitus considerato, tandem ita ad nostrum concludit propositum: « Sed non prius panis comeditur, quam myrrha in nobis mortificationis turgescat et unguentum boni odoris naribus aspergatur. » Denique S. Bernardinus dictam Jacobi Patriarchæ ad Aser factam benedictionem (*Pinguis panis ejus*) examinans, sequentem, proposito nostro congruum, format discursum³: « Quid enim per pinguedinem, nisi devotionis dulcedo exprimitur? Hanc dulcedinem, seu pinguedinem hoc sacramentum mentibus ferventibus præstat. » Quo fine Psalmista locum adducens⁴: *Impinguasti in oleo caput meum et calix meus inebrians quam præclarus est!* tandem subdit: « *Impinguasti in oleo, scilicet ardentes devotionis, caput meum, id est, mentem meam: Et calix meus, id est, qui per condignam præparationem factus est meus, quam præclarus est*, id est, quam delectabilis intellectui atque affectui? » Notandum autem, quod primo dicat, « mentibus ferventibus; » et postea subjugat: « Condignam præparationem; » necessum est enim, ut per præviam ferventium orationum, vigiliorum, mortificationum et austeriorum præparationem, nos ad eas delicias degustandas disponamus: tunc enim quilibet in se experietur saporem illum, de quo dicitur⁵: *Fructus ejus dulcis gutturi meo*, id est, ut interpretatur Rupertus abbas⁶: *cordi meo*. Ast quem putatis dicti favoris fuisse participem? Sola illum percepit cœlestis dilecti Sponsa, animæ puræ immaculata, Deumque amantis symbolum, quæ proinde non indefinite dicit: *Dulcis gutturi, sed gutturi meo*, quia scilicet non omnibus hujusmodi communicantur spiritus suavitates, sed iis dumtaxat animabus, quæ Christo desponsari menteuntur.

DISCURSUS XII

DE VARIIS SACRAMENTUM HOC INTER ET MEL ALLUSIONIBUS DISSESTITUR

IDEA SERMONIS. — 1. Aqua ex petra elicita vocatur mel ejusque analogia cum sacram. Euch. — 2. Favum

¹ RUP. ABB., *de Tr. et oper.* — ² S. PASCH., *ib.* — ³ S. BERN. — ⁴ Ps. XXII, 5. — ⁵ CANT., II, 3. — ⁶ RUP. ABB., I. in c. 2.

mellis est symbolum S. Euch. — 3. Sicut etiam margaritæ. — 4. Compositio mellis est inconceptibilis et ineffabilis. — 5. Apes dicuntur virgines et hoc sacr. ex virginis carne desumptum est. — 6. Mel desumitur ex floribus: Verbum incarnatum nominatur flos. — 7. Substantia florum in mel conversa utilis fit et suavis. — 8. Mel continet virtutem innumerabilium florum, sic etiam S. Euch. — 9. Mel deservit pro medicamentis. Et hoc sacr. est divina medicina. — 10. Apes colligunt rorem ante solis ortum. — 11. Mel sapidius est palato, ante amaricato Christus non gustavit mel, nisi post fel. Sic communione præmittenda memoria passionis Christi. — 12. Mel repertum in ore leonis præfiguravit S. Euch. Enigma Samsonis de melle isto. — 13. Aliæ applicationes mellis ad S. Euch. — 14. Mel est nociuum stomacho male disposito. Sic et S. communio indigne communicantibus.

De petra, melle saturavit eos. Ps. VIII, 17

1. — Regius Psalmista de aqua, quam Deus olim de petra in deserto ad aridas stibundi populi Israëlitici fauces irrigandas manere fecit, disserens, Deum illos melle saturasse dicit¹: *De petra, melle saturavit eos, etc.* At vero ex quo hic e petra scaturiens elementaris liquor vera aqua fuit, e petra duritie elicita, cur eidem mellis nomen attribuit? Nimur ob elementi hujus, miraculose et natura adversante producti, saporis suavitatem et melleam dulcedinem, nam ut quidam Interpres² ait: « Dulcis ut mel videbatur. » Porro, Ecclesia sancta in sacratissimi Corporis Christi festivitate, ad Eucharistie sacramentum alludure volens, in officio divino dicta sepe verba usurpat. Quæ proinde Lyranus ita explicanda censem³: « Sacramento Eucharistie saturavit eos. » Quemodmodum enim aqua ad instar mellis e saxo prorupit, ita pariter sacramentum ab eo productum fuit, de quo Apostolus ait³: *Petra autem erat Christus*. Enimvero si S. Scripturæ sanctorumque Doctorum per vestigare flores voluerimus, diversas mel inter et sacrosanctum hoc divinumque mysterium, facile erit reperire analogias.

2. — Et quidem in primis Sponsa in *Canticis* sancte gloriatur, dicens⁴: *Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite*. Quæ verba, si in persona cœlestis amatoris dicta fuisse credere velimus, ad litteram verificantur; ipse namque, dum Eucharistiam sub panis et vini specie instituit, primus ejusdem particeps extitit: ideoque merito dicere potuit: *Bibi vinum meum cum melle meo*. Septuaginta vero pro verbo, *favum, panem* legendum autumant. Si vero eadem verba in persona Sponsæ prolata fuisse dicantur, facilis pariter eorumdem est applicatio; per Sponsam enim Ecclesia intelligitur, quæ sub favi mellisque symbolo Panem denotat Eucharistium; cui in Tractatu de sacramentis assentiens S.

¹ LORIN., *ib.* — ² LYR., *ib.* — ³ I COR., X, 4. — ⁴ CANT., IV, 1.

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE, DISC. XII.

Ambrosius, ait¹: « Vides, quod in hoc pane nulla sit amaritudo, sed omnis suavitas. »

3. — *Melle*. Plinius de Margaritis scribens, magorem, ait, *eis cœli societatem esse, quam aeris*; quamvis enim margaritæ in conchis super aquas marinas nascantur et alantur, nihilominus majorem cum cœlo, quam cum mari communicationem habent, siquidem margaritam mediante rore cœlesti concipiunt et generant, cœlitus iis infuso. Ita quoque in dubium revocari potest, an mel cœli potius, quam terræ opus sit; quantumvis enim apes supra flores volent, eos tamen non manducant, nec iis se pascunt, sed pretiosum iis ingenitum colligunt liquorem, rorem exsugunt, qualitates virtutesque eorum imbibunt, adeoque concludere licet, ad mellis confectionem cœlum simul terramque concurrere: unde et Virgilius canit: « Aeri melle cœlestia dona. » Eodem pariter modo, etiamsi Panis ille de cœlo venerit, dicente Christo: *Hic est Panis qui de cœlo descendit*, quia Verbum in sinu degebat Patris; iterum, quia quantumvis in utero materno cœlestis roris beneficio Panis iste pistus fuerit, dicente Scriptura sacra: *Rorate cœlide super; Spiritus Sanctus superveniet in te; Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est*: nihilominus etiam terra virginis germinavit, nutritivit et ad maturitatem hoc ipsum de Paradisi granario translatum frumentum, ut dictus ex eo Panis conficeratur, perduxit; ideoque dicitur²: *Etenim Dominus dabit benignantatem et terra nostra dabit fructum suum*; quia scilicet sanguis et caro illa, nostri nutritiva, fructus est ventris materni, cui Ecclesia applaudit, dicens: *Benedictus fructus ventris tui*.

4. — *Melle*. Tam admiranda atque ineffabilis mellis est compositio, ut scriptorum plurimi fusius de eo tractare non dubitarint. P. Granatensis, in introductione ad symbolum, fusius in hanc se dilatans materiam, omnipotentiam et sapientiam divinam hoc in artificio, omnem humanam intelligentiam transcendentem, totque aliis naturæ operibus superiore, obstupescens, auctoritatem adducit Plinii narrantis, quod Aristomachus philosophus per LVII annos in campis et agris degens, qualitates, instinctus, gubernium, industriam, cunctasque alias innumerias apium qualitates penetrare studuerit, nec tamen unquam illarum plenam hauserit notitiam, dum semper nova in iisdem documenta ediscenda restarent. Ita pariter in præsenti, quis nescit incretam Sapientiam et Altissimi omnipotentiam in hoc sacramento tamquam in epilogi omnia restrinxisse, non modo possibilia, sed et imaginabilia miracula, dicente Psalmista: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus, escam dedit timentibus se?* Cujus mysterii imperceptibilitatem his utcumque verbis explicat Paschiasius dicens³: « Ubi

¹ S. AMBR., I. V de sacr. — ² Ps. XXXIV, 13. — ³ Ps. CV, 4. — ⁴ S. PASCH., de Corp. et sang. Dom.

si rationem quæris, quis explicare poterit; aut verbis comprehendere? Imo scias quæso, quia ratio in virtute Christi est, scientia in fide, causa in potestate, effectus vero in voluntate; quod potentia Divinitatis contra naturam, ultra nostræ rationis capacitatem efficaciter operatur. » Cui asserto et illa consonat S. Bonaventuræ sententia, qua dicit⁴: « Licet mille millibus annorum te ad hoc sacramentum præparaveris, nihil esset ad condignam susceptionem. » Unde et P. Rho de Joanne Avila attestatur⁵, quod postquam per annos XL de hoc mysterio dissertissime ad concessionem dixisset, nunquam sibi ad dicendum materiam defuturum crederet.

5. — *Melle*. Alias inter apium mel fabricantum qualitate, singularis præeminet illa, qua virgines esse perhibentur. Corpus pariter Filii virginis, quod in hoc sacramento recipimus, virginitatis conceptus est, dicente Suarez⁶, juxta communem Scholasticorum doctrinam. « Facile credi potest, illam substantiam carnis, quam Christus assumpsit ex virgine, nunquam fuisse omnino dimissam, aut continuo caloris naturalis actione resolutam, sed eamdem omnino fuisse conservatam et Verbo Dei unitam: » In cuius probationem præclarilla deservit S. Augustini sententia, dicentis: « Caro Christi, caro est Mariæ, quamvis gloria Resurrectionis fuerit magnifica, eadem tamen mansit, quæ suscepta est ex Maria. »

6. — *Melle*. Liquor iste e flore haustus et in mel sublimatus fuit. Quis pariter nescit, Verbum incarnatum florem denominari, quod de seipso dicit⁷: *Ego flos campi?* suam autem sponsam hortum municipal occlusum, dicens⁸: *Hortus conclusus soror mea sponsa; quo in horto⁹ pascitur inter lilia et floribus stipatur*. Ingeniosa equidem in præsenti insinuat Clementis Alexandrini observatio, dicentis⁷: Salvatorem nostrum apis instar operari, quæ supra varios circum volantes flores verbi gratia rosmarinum, rosam, violam, thymum, aliasque similes, quasi nobilem hortulano factura restitutio nem, dictorum florum substantiam imbibitam in mel transmutat, materiam incompatibiliter nobilio rem. « Apes ex horto colligunt flores, » inquit prædictus auctor, « et postea quod ex floribus college runt, favo dulcissimo persolvunt. » Mystica vero apis, Verbum scilicet incarnatum, supra florem consedit horti illius, qui dicitur⁸: *Hortus conclusus, in Paradiſo consedit deliciarum, cui dicitur: Emisiones tuæ paradiſus, carnem accepit et sanguinem Mariæ Virginis, quam illi, totique generi humano restituere voluit in hoc sacramentali mellis favo impossibilem, gloriosam et immortalem cum beatissima anima sua, divinitate et sanctissimæ Triados*

¹ S. BON., t. VII in Fascic. — ² P. RHO, Hist. vir.

³ SUAREZ., t. II. — ⁴ CANT., II, 1. — ⁵ IDEM, IV, 12. —

⁶ ID., II, 16. — ⁷ CLEM. AL., I. II Strom. — ⁸ CANT., IV, 13

concomitantia. « Sic Christus ex horto mundi hujus, » idem prosequitur auctor, « accepit humanitatem nostram et dulcissimum favum mellis reddidit nobis. »

7. — *Melle.* Rosmarinus, thymus, aliæque herbæ et flores aliquando insipidi sunt et stomacho nocivi, quorum cum substantiam et qualitatem apis in mel transmutavit, utiles redduntur et suaves: ita quoque quis non abhorruisset a cruda deglutienda et laceranda carne, crudoque Christi bibendo sanguine? « Non convenit Christi carnem dentibus attractare, » inquit S. Bonaventura¹, « et propter bororem cruditatis et propter immortalitatem, ipsius Corporis; ideo necesse fuit, Corpus et sanguinem Christi, tradi velatum sacratissimis symbolis. »

8. — *Melle.* Favus mellis virtutem et substaniam innumerabilium in se florum concludit: De Eucharistia pariter a sacris interpretibus plurimi, iisque omnes admirabiles traduntur fructus et effectus. Præ reliquis autem S. Laurentius Justinianus ita ad intentum præsens discurrevit²: « Pia etenim mens tanti Sponsi lætificata præsentia, hoc mediante sacramento repletur gaudio, exultatione perfunditur, lumine irradiatur, pace satiatur, roboratur fide, devotione saginatur, atque indissolubili amoris vinculo redemptori interius copulatur. » Quibus præmissis, varios horum florum fructus subnectit, dicens: « Ex quo ferventior in dilectione, fortior in labore, promptior in opere, in tentatione prudentior, sollicitior in virtute, in administratione alacrior, nec non in ipsius frequentatione efficitur ardenter. »

9. — *Melle.* Experiencia teste, omnes inter liquores mel unice pro medicamentis deseruit et adhibetur: ita quoque dum sacerdos ex altari tabernaculo divinum hoc extrahit alexipharmacum, non absque mysterio illa profert Centurionis verba: *Sanabit puer meus*; hoc namque sacramentum unicum est salutis spiritualis, imo et quandoque corporalis remedium. Unde S. Prosper de Eucharistia tractans, ait³: « Quod lethalem omnium vitiorum digerit cruditatem. » Quod proinde et S. Ignatius Martyr ad Ephesios scribens⁴: « Pharamacum immortalitatis, mortis antidotum, medicamentum purgans vitia, » nuncupare non dubitat. Sed longe clariorem nobis circa hoc punctum exhibet doctrinam illuminatissimus ille Dei servus Thomas a Kempis, dum ait⁵: « Est hoc altissimum et dignissimum sacramentum salus animæ et corporis medicina omnis spiritualis languoris, in quo vita mea curantur, passiones refrænantur, tentationes vincuntur, ac minuuntur, gratia major infunditur, virtus incepta augetur, firmatur Fides,

¹ S. Bon., t. VI *Brevil.* — ² S. LAUR. JUST., *de discip. Monast.* — ³ S. PROSP., *Coll.* — ⁴ S. IGNAT. M., *ad Eph.* — ⁵ S. THOM. DE KEMP., I. IV, c. 4, n. 2.

« Spes robatur et Charitas ignescit et dilatatur. » Unde dum David aliquando ingemisceret, dicens¹: « Ego sum pauper et dolens; quod illum putatis doloribus suis applicuisse remedium? Ipsemet ad id respondet, dicens: *Salus tua suscepit me.* Hæc autem salus in Eucharistia, prout in discurso secundo fusius probatum est, consistit.

10. — *Melle.* Apis admiranda cum providentia imminentem floribus colligit rorem, priusquam a sole exsiccatur: ita quoque anima fidelis melle hoc gaudere avida, ortum solis anticipet necessum est, dicente S. Bonaventura: « Ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem, id est, solis ortum ad tuam benedictionem, supple: obtinen- « dam, ne per ortum solis liquefieret: sic ad bene- « dictionis gratiae obtinendam solem prævenire « oportet, mane vigilando, secundum illud: *Qui « mane vigilaverint ad me invenient me; et mane « astabo tibi:* » ita Religiosi et reliqui omnes, quotquot ante auroram in Choro psalmos canunt, precibusque intenti vigilant, majori cum fructu et suavitatis experimento mysticum hoc mel degus- tant.

11. — *Melle.* Mellis dulcedo tanto est sapidor, quanto palatum antecedenter majori fuerat amarulentia imbutum. Unde Tertullianus observat, mel nunquam a Salvatore, nisi prius sumpto in Calvario felle, degustatum fuisse: « Favos, » inquit, « post fellæ gustavit. » Ita quoque quisquis cœlestis hujus mensæ delicias participare desiderat, atten- tam Passionis Christi præmittat meditationem, juxta illud Christi assertum: *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* « Panis iste An- « gelorum » verbasunt S. Cypriani² « omne delec- « tamentum habens, virtute mirifica omnibus, qui « digne et devote sumunt, secundum suum deside- « rium sapit. » Ipsum vero saporem et condimentum, quod mel hoc longe sapidissimum efficit, paulo ante idem sanctus insinuavit, cum diceret: « Vide, quo- « modo his qui Christi memorant Passionem intra « sacra officia, quasi per quosdam canales de inte- « rioribus fontibus egreditur torrentes et super « omnes delicias lachrymis nectareis anima dele- « tetur. » Unde in quadam Fer. III. Domin. Passionis oratione, quæ secreta dicitur, verba legimus sequentia: « Hostias tibi Domine offerimus immolandas, quæ tempore consolationem « significant, ut promissa non desperemus æter- « na. » In alia quadam oratione pariter secreta Dominicæ tertiae Adventus similiter dicitur: « Devotionis nostre tibi hostia jugiter immole- « tur. » Vocatur autem Communio *Victima devo- tionis*, quia in hoc sacrificio inครuento anima devotione, laetitia et consolatione saginatur et impinguatur; nam ut S. Laurentius Justinianus

¹ Ps. LXVIII, 30. — ² S. CYPR., *de Cœn. Dom.*

ait¹: « Exuberans confertur gratia hoc sacramen- « tum digne sumentibus, ex illo enim quædam « vivificantis Spiritus et mellifluæ suavitatis demons- « tratur emanatio, per quam omnis vigor interiori « hominibus roboratur. »

12. — *Melle.* Enimvero favus ille mellis in ore leonis a Sampsonem repertus, mysticum hunc favum, prout discurso præcedentem diximus, præfiguravit, nimirum. « Eucharistie sacramentum, in quo habe- « mus dulcissimum cibum, » inquit Lyranus. Advertendum porro est, quod Philistæ, dum hoc illis ænigma: *De comedente exivit cibus et de forti egressa est dulcedo*, propositum fuit², idipsum solvere, aut endare nequivint, nisi sponsa Ecclesiam præfigurabat ex gentilitate præcipue congregatam; hæc enim fidelibus fidem veritatis Eucharistie indi- cavit et patefecit. *De Comedente exivit cibus*, quando in procinctu mortis constitutus fuit, in qua nocte tradebatur, accepit panem. *De Comedente reor hic cibus exivit*, quia ipsem postquam Eucharistiam instituisset. eadem se cibavit. *De forti quoque tunc egressa est dulcedo*, quia in eadem nocte prin- cipem tenebrarum prostravit³: *Nunc Princeps mundi hujus ejicietur foras.*

13. — *Melle.* Jonathas summitatem virgæ suæ in favum mellis intingens, illuminatus fuit⁴: *Intinxit in favum mellis et convertit manum suam ad os suum et illuminati sunt oculi ejus.* Per quem even- tum effectus quidam denotatur. Unde S. Thomas super illa verba Proverbiorum XXIV⁵: *Comede fili mi mel, quia bonum est*, ita scribit: « Mel Corpus Christi dulce significat, hoc bonum est, quia tene- « bras mentis illuminat. »

14. — *Melle.* Habet quoque mel hanc qualita- tem, quod non patulis faucibus bibatur, aut deglu- tiatur, sed extremis labiis degustetur et libetur. Rupertus Abbas de hoc sacramento ita scribit⁶: « Istud quidem ruminare medela est probatissima « et dulcis faucibus amantis animæ. Meditatio hæc « solius mentis pabulum est, totius animæ sanctifi- « catio est. »

15. — *Melle.* Non obstante, quod mel corpori- bus medicinale et proficuum sit; attamen si ab homine indispositum stomachum habente sumatur, vel sine debita moderatione et circumspectione sumatur, valde noxiū est, non quidem ex natura sua, sed ex defectu illud sumentis. Unde Divus Chrysostomus ait⁷: « Mel natura dulcedinem habet, « sed ægritatem amarum est, non propria sed illorum « ægritudine. » Ita quoque communio, « Mors est « malis, vita bonis, vide paris sumptionis, quam sit « dispar exitus. » Indigne enim communicantibus idem quod ursis, accidit, qui mellis cupidi, ad alvearia convolant, e quibus turmatim erumpentes

¹ JUDIC., XIV, 14. — ² JOAN., XII, 31. — ³ I REG., XIV, 27. — ⁴ PROV., XXIV, 13. — ⁵ S. THOM., op. 58. — ⁶ RUP. ABB., *de div. offic.* — ⁷ D. CHRYS., h. 8 de pœn.

exasperatae apes, suis prædones ferunt aculeis: ita quoque illi qui totidem ferarum instar agnum im- maculatum dilacerare præsumunt, puncturas remor- sus et synderesis poenosissimas, quæ eos mortaliter ferent, in anima experientur; illud probaturi sup- plicum, a Jobo quondam his verbis intentatum¹: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum; Divitias quas devoravit, evomet et de ventre illius extrahet eas Deus.* Si quis piscis gemmam devorarit, eamdem captus tamquam cibum sibi minime proportionatum exenteratis visceribus restituere cog- tur, ac demum super prunis assabitur: ita quoque Deus permittet, ut thesaurum hunc inæstimabilem indigne participans repente moriatur, animaque ejus in prædam cedat inferno. Cujus sortis infeli- citas ne et nobis eveniat, cibum hunc coelestem ab aliis prophanis secernere discamus, illi S. Paschasi obtemperaturi documento, quo ait²: « Hoc sane si quis ignorat, non discernit; et ideo timendum, ne per ignorantiam, quod nobis provisum est ad medelam, fiat accipientibus ad ruinam. »

DISCURSUS XIII

DE MULTIS INTER MANNA, ET EUCHARISTIAM INTERVE- NIENTIBUS ANALOGIS

IDEA SERMONIS. — 1. Insignes analogiae inter Manna et S. Euch. ex S. Bon. — 2. Quid signetur per sapo- rem oleatum mannae. Quare dicatur minutum. — 4. Cur pilo tusum. — 5. Cur simile pruinæ. — 6. Num. XXI, 1, Judei illud nauseabant tanquam cibum levissimum. Insignis hujus applicatio ad S. Euchar. — 7. Manna descendebat in obscuritate noctis. — 8. Reddebat Hebreos sanos et robustos. — 9. Manna solum in deserto pluit. — 10. Ex manna nullus colligebat plusquam aliis. — 11. Viso manna, mirabantur Judei. Hoc ipsum faciat communicans in S. Commun. — 12. Cur nausearint Hebrei manna. Et Christiani sacram communionem. — 13. Manna non acceperunt Judei nisi trajecto mari rubro. Christiani communicaturi meditentur passionem Christi. — 14. Et præparent se ad pugnam contra diabolum.

Paratum Panem de celo præstisti illis. Sap. XVI, 20.

1. — Angelicus Doctor principaliores inter Eu- charistie figuræ Manna excelluisse docet, dum ait: « In figuris præsignatur, cum Isaac immolatur, Agnus Paschæ deputatur, datur Manna Patribus. » In præsenti itaque discurso analogias discutiemus quæ figuratum inter, et figuram intercedunt.

2. — Et imprimis quidem sanctus Bonaventura per Manna Christum in Eucharistia præsentem propter diversas rationes denotari adstruit, dicens³: « Per Manna significabatur congrue Christus sub sacramento altaris; Primo, quia ipse est Panis Angelorum, scilicet Sacerdotum, » quia ut in

¹ JOB, XX, 4. — ² S. PASCH., I. de Corp. et Sanguine Dom. — ³ S. BON., ib.